ഒടുവിൽ ലോകരെല്ലാം അല്ലാഹുവിങ്കൽ തിരിച്ചെത്തുന്ന ഒരു നാൾ വരാനിരിക്കുന്നു. അന്ന് ഓരോരുത്തരുടെയും കർമപുസ്തകം അവരുടെ മുമ്പിൽ തുറന്നുവെക്കും, തങ്ങൾ യഥാർഥത്തിൽ ചെയ്തിരുന്നതെന്താണെന്ന് എല്ലാവരും സമ്മതിക്കേണ്ടിവരികയും ചെയ്യും. കാരണം എല്ലാ സംഗതികളുടെയും അകവും പുറവും രൂപവും യാഥാർഥ്യവും സൂക്ഷ്മമായി അറിയുന്നവനാണ് അല്ലാഹു.

لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُم بَعْضًا ۚ قَدْ
يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنكُمْ لِوَاذًا ۚ فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ
يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾

63. നിങ്ങൾക്കിടയിൽ ദൈവദൂതന്റെ വിളിയെ നിങ്ങൾ പരസ്പരം വിളിക്കുന്നതുപോലെ ആക്കിക്കൂടാ. നിങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ മറ്റുള്ളവരെ മറയാക്കി സൂത്രത്തിൽ ഊരിച്ചാടുന്നവരെ തീർച്ചയായും അല്ലാഹു അറിയുന്നുണ്ട്. പ്രവാചകന്റെ സംരംഭത്തിൽനിന്ന് ഓടിയൊളിക്കുന്നവർ ഭയപ്പെട്ടുകൊള്ളട്ടെ; അവർ ക്ലേശത്തിലകപ്പെടുകയോ വേദനയേറിയ ശിക്ഷക്ക് വിധേയരാവുകയോ ചെയ്യാൻ പോകുന്നുവെന്ന്.

63

لَا تَجْعَلُوا = നിങ്ങൾ ആക്കിക്കൂടാ   دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ = നിങ്ങൾക്കിടയിൽ പ്രവാചകന്റെ വിളിയെ

كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا = നിങ്ങൾ ചിലർ ചിലരെ (പരസ്പരം) വിളിക്കുന്നതുപോലെ

قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ = തീർച്ചയായും അല്ലാഹു അറിയുന്നുണ്ട്   الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنكُمْ = നിങ്ങളിൽനിന്ന് ഊരിച്ചാടുന്നവരെ

لِوَاذًا = മറ്റുള്ളവരെ മറയാക്കിക്കൊണ്ട് (സൂത്രത്തിൽ)   فَلْيَحْذَرِ = ഭയപ്പെട്ടുകൊള്ളട്ടെ

الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ = പ്രവാചകന്റെ സംരംഭത്തിൽനിന്ന് ഓടിയൊളിക്കുന്നവർ

أَنْ تُصِيبَهُمْ = അവരെ ബാധിക്കുന്നത് (അവർ അകപ്പെടുന്നത്)   فِتْنَةٌ = പീഡനം, ക്ലേശം (കുഴപ്പത്തിൽ)

أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ = അല്ലെങ്കിൽ അവരെ വേദനയേറിയ ശിക്ഷ ബാധിക്കുന്നത് (ശിക്ഷക്ക് വിധേയരാകുന്നത്)

സുപ്രധാനമായ മറ്റൊരു സംഘ മര്യാദയാണിവിടെ ഉണർത്തുന്നത്. മുൻസൂക്തത്തിൽ പറഞ്ഞ മര്യാദയുടെ ഭാഗം തന്നെയാണിത്. دُعَاءَ الرَّسُولِ -ന്ന് മൂന്ന് അർഥമാകാം. 1) റസൂലിന്റെ വിളി 2) റസൂലിനെ വിളിക്കൽ 3) റസൂലിന്റെ പ്രാർഥന. പദഘടന മൂന്ന് അർഥത്തെയും സാധൂകരിക്കുന്നു. ഒന്നാമത്തെ അർഥമാണ് സന്ദർഭവുമായി കൂടുതൽ ഇണങ്ങുന്നത്. അതനുസരിച്ച് താൽപര്യമിതാണ്: പ്രവാചകൻ വിളിക്കുമ്പോൾ അതിനെ സമൂഹത്തിലെ സാധാരണ വ്യക്തികൾ മറ്റു വ്യക്തികളെ വിളിക്കുന്നതു പോലെ കണ്ടുകൂടാ. സമശീർഷരുടെ വിളികൾ ഇഷ്ടമുണ്ടെങ്കിൽ കേൾക്കാം. ഇല്ലെങ്കിൽ കേൾക്കാതിരിക്കാം. എന്നാൽ പ്രവാചകൻ അല്ലാഹുവിന്റെ ദൂതനാണ്. നിങ്ങളുടെ നേതാവാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിളിയെ സഗൗരവം കേൾക്കുകയും സാദരം അനുസരിക്കുകയും വേണം. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിളികേട്ട് എത്തുന്നവർ അദ്ദേഹത്തിനു പറയാനുള്ളത് മുഴുവൻ കേൾക്കുകയും ചെയ്യാനാവശ്യപ്പെടുന്നത് മുഴുവൻ ചെയ്യുകയും വേണം. അതിനു ശേഷമേ പിരിഞ്ഞുപോകാവൂ. പ്രവാചകൻ വിളിച്ചു ചേർത്ത സഭയിൽനിന്ന് നിങ്ങളിൽ ചിലർ ഇടക്കുവെച്ച് മുങ്ങുന്ന കാര്യം അല്ലാഹു നല്ലവണ്ണം അറിയുന്നുണ്ട്. يَتَسَلَّلُونَ مِنكُمْ لِوَاذًا എന്നാണ് മൂലവാക്യം. سَلَّ -യിൽനിന്നുള്ളതാണ് سلل. ഊരിയെടുക്കലാണ് سَلّ. ഉറയിൽനിന്ന് വാൾ ഊരുന്നതിന് سلّ السّيف من الغمد എന്നു പറയും. മറ്റുള്ളവരുടെ വസ്തുക്കൾ അവരറിയാ

തെ തട്ടിയെടുക്കുന്നതും سل ആകുന്നു. കൂട്ടത്തിൽനിന്ന് ഊരിപ്പോരലാണ് تسلل . മറ്റൊരാളിൽ അഭയം തേടുന്നതും മറ്റൊരാളെ മറയാക്കി രക്ഷപ്പെടുന്നതും لواذ ആകുന്നു.

പ്രവാചകന്റെ സഭകളിൽ മുനാഫിഖുകൾ സ്വീകരിച്ചിരുന്ന കുതന്ത്രമാണിവിടെ സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. അവർ ആദ്യം സഭയിലെത്തി തങ്ങൾ ഹാജരുണ്ടെന്ന് പ്രവാചകനെയും മറ്റുള്ളവരെയും കാണിക്കും. പിന്നെ സഭ കാര്യത്തിലേക്ക് കടക്കുമ്പോൾ മറ്റുള്ളവരുടെ പിന്നിലേക്ക് വലിഞ്ഞ് ഊരിച്ചാടി സ്ഥലംവിടും; ജോലിസ്ഥലത്തെത്തി ഹാജർ രേഖപ്പെടുത്തിയ ശേഷം മുങ്ങുന്ന ജോലിക്കാരെപ്പോലെ. ഈ കുതന്ത്രം പയറ്റുന്നവരെ അല്ലാഹു നല്ലവണ്ണം അറിയുന്നുണ്ടെന്നും അതിനാൽ പ്രവാചകൻ മുന്നോട്ടുവെക്കുന്ന പരിപാടികളിൽനിന്ന് ഒഴിഞ്ഞുമാറുകയും ഓടിയൊളിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവർ അതിന്റെ തിക്തഫലം അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുമെന്നും താക്കീതു ചെയ്തിരിക്കുകയാണ്. مخالفة (ഭിന്നിപ്പ്, എതിർപ്പ്)-ൽനിന്നുള്ള ബഹുവചന വർത്തമാന ക്രിയയാണ് يُخَالِفُونَ . ഇതിന്റെ കർമപദത്തിൽ عن ചേരുമ്പോൾ അർഥം ഓടിയകലുകയും മാറിനിൽക്കുകയുമാകുന്നു. പ്രവാചകസഭയിൽനിന്ന് ഓടിയൊളിക്കുന്നവർ ഒന്നുകിൽ വൻകുഴപ്പത്തിലകപ്പെടും, അല്ലെങ്കിൽ വേദനിക്കുന്ന ശിക്ഷകൾക്കിരയാകും എന്നാണ് താക്കീത്. ശത്രുക്കളാൽ കീഴടക്കപ്പെടുക, കാപട്യം തുറന്നുകാട്ടപ്പെട്ട് ജനദൃഷ്ടിയിൽ അപമാനിതരും നികൃഷ്ടരുമായിത്തീരുക തുടങ്ങിയവയാണ് കുഴപ്പത്തിലകപ്പെടൽ- تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ. അട്ടിമറി ശ്രമങ്ങളും ചാരപ്രവർത്തനവും പിടികൂടപ്പെടുന്നതിനെത്തുടർന്ന് നേരിടേണ്ടിവരുന്ന കർശനമായ ശിക്ഷാ നടപടികളാണ് عَذَابٌ أَلِيمٌ . കുഴപ്പത്തിലകപ്പെടുക എന്നതുകൊണ്ട് ഇഹലോകത്ത് അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്ന ക്ലേശങ്ങളും, വേദനയേറിയ ശിക്ഷ കൊണ്ട് പാരത്രിക ശിക്ഷയുമാണ് ഉദ്ദേശ്യമെന്നും വ്യാഖ്യാനമുണ്ട്. രണ്ടു വ്യാഖ്യാനവും സാധുവാകുന്നു.

മുൻസൂക്തത്തിലെ പാഠങ്ങളെന്നപോലെ, പ്രവാചകനെയും അന്നത്തെ മുസ്‌ലിം സമൂഹത്തെയും സംബോധനചെയ്യുന്ന ഈ സൂക്തത്തിന്റെയും പാഠങ്ങൾ പ്രവാചകനു ശേഷമുള്ള ഇസ്‌ലാമിക നേതൃത്വങ്ങൾക്കും തലമുറകൾക്കും ബാധകമാകുന്നു. സമാജം- جماعة -ഇല്ലാതെ ഇസ്‌ലാമില്ല, നേതൃത്വമില്ലാതെ സമാജമില്ല, അനുസരണമില്ലാതെ നേതൃത്ത്വമില്ല എന്നത് ഇസ്‌ലാമിക സാമൂഹിക ജീവിതത്തിന്റെ അടിസ്ഥാന തത്വമാണ്. പ്രവാചകനും അദ്ദേഹത്തിനു ശേഷം അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രതിനിധികളായിവരുന്ന ഇമാമുകളും അനുസരിക്കപ്പെടേണ്ടത് നിർബന്ധമാണെന്നതിനു പ്രമാണമായി ഫുഖഹാഅ് ഈ സൂക്തത്തെ പരിഗണിച്ചിരിക്കുന്നു. പ്രവാചകസംരംഭങ്ങളിൽനിന്ന് സമ്മതമില്ലാതെ ഓടിയൊളിക്കുന്നത് ക്ലേശബാധയും- فِتْنَةٌ -കൊടിയ ശിക്ഷയും- عَذَابٌ أَلِيمٌ -അർഹിക്കുന്ന കാര്യമാണെന്ന് താക്കീത് ചെയ്തിരിക്കുകയാണല്ലോ. നിർബന്ധമല്ലാത്ത കാര്യം ഉപേക്ഷിച്ചാൽ ശിക്ഷയുണ്ടാവില്ല. കൈക്കൊണ്ടാൽ പ്രതിഫലമുള്ളതും തള്ളിയാൽ ശിക്ഷയില്ലാത്ത കാര്യങ്ങൾ കൊള്ളുന്നത് അഭിലഷണീയവും തള്ളുന്നത് അനഭിലഷണീയവുമാണ്. തള്ളുന്നതിലും കൊള്ളുന്നതിലും ശിക്ഷയോ പ്രതിഫലമോ ഇല്ലാത്ത കാര്യങ്ങൾ അനുവദനീയവും. دُعَاءَ الرَّسُولِ -ന് റസൂലിനെ വിളിക്കൽ എന്നർഥം കൽപിക്കുന്നവരുടെ വ്യാഖ്യാനം ഇങ്ങനെയാണ്: സമശീർഷരായ ആളുകൾ പരസ്പരം വിളിക്കുന്നതുപോലെ ദൈവദൂതനെ വിളിക്കരുത്. ദൈവദൂതനും നിങ്ങളുടെ നായകനും ഗുരുവര്യനുമായ അദ്ദേഹത്തെ തികഞ്ഞ മര്യാദയോടെയും ആദരവോടെയും വേണം വിളിക്കാൻ. വേണ്ടത്ര സംസ്കാരം സിദ്ധിക്കാത്ത ചില ശിഷ്യന്മാർ-അധികവും ഗ്രാമീണ അറബികൾ-പ്രവാചകസന്നിധിയിൽ വന്ന് ഒരു കൂസലുമില്ലാതെ يا محمد (ഹേ മുഹമ്മദേ), യാ ഇബ്നു അബ്ദില്ലാ-ഹേ അബ്ദുല്ലയുടെ മോനേ-എന്നും മറ്റും സംബോധന ചെയ്യാറുണ്ടായിരുന്നതിനെയാണിവിടെ സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. യാ റസൂലല്ലാഹ്, യാ നബിയ്യല്ലാഹ് എന്നിങ്ങനെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശ്രേഷ്ഠപദവിയെ അനുസ്മരിച്ച് ആദരവോടെ വേണം പ്രവാചകനെ സംബോധന ചെയ്യാൻ. പ്രവാചകശിഷ്യന്മാർ പൊതുവിൽ അങ്ങനെയായിരുന്നു വിളിച്ചിരുന്നത്. പ്രവാചകനു ശേഷം ആ സ്ഥാനത്തു വരുന്ന ഇസ്‌ലാമിക നേതൃത്വങ്ങളും ഈ ആദരവിനർഹരാകുന്നു. മുസ്‌ലിംകൾ അതു വകവെച്ചുകൊടുത്തിട്ടുമുണ്ട്. ഖലീഫമാർ സംബോധന ചെയ്യപ്പെട്ടിരുന്നത് 'അമീറുൽ മുഅ്മിനീൻ' (വിശ്വാസികളുടെ നായകൻ) എന്നാണ്. ഖിലാഫത്ത് രാജാധിപത്യമായി മാറിയ ശേഷം ജലാലത്തുൽ മലിക്, സുൽത്താൻ, മഔലി ശൈഖ്, സമാഹതുശ്ശൈഖ് തുടങ്ങി നിരവധി സംബോധനാ ശൈലികൾ പ്രചാരത്തിൽ വന്നു. പ്രവാചകനെ സംബോധന ചെയ്യുന്നതു സംബന്ധിച്ച് സൂറഃ

അൽ ഹുജുറാത്തിൽ ഇപ്രകാരം പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നു:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِندَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَىٰ ۚ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِن وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّىٰ تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ۚ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾

(അല്ലയോ സത്യവിശ്വാസികളായവരേ, നിങ്ങൾ പ്രവാചകന്റെ മുമ്പിൽ അദ്ദേഹത്തേക്കാൾ ഒച്ചയുയർത്തിക്കൂടാത്തതാകുന്നു. നിങ്ങൾ പരസ്പരം ഒച്ചയിട്ടു സംസാരിക്കുന്നതുപോലെ അദ്ദേഹത്തോട് ഒച്ചയിട്ടു സംസാരിക്കരുത്. അതു നിങ്ങളുടെ സൽക്കർമങ്ങൾ നിങ്ങളറിയാതെ നശിച്ചുപോകാനിടയാക്കും. ദൈവദൂതന്റെ സന്നിധിയിൽ ഒച്ചയടക്കി സംസാരിക്കുന്നവരുടെ മനസ്സുകളെ അല്ലാഹു ദൈവഭക്തിക്കുവേണ്ടി പരീക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു. അവർക്ക് പാപമുക്തിയും മഹത്തായ കർമഫലവുമുണ്ട്. ഭവനങ്ങൾക്കു വെളിയിൽ നിന്നുകൊണ്ട് നിന്നെ വിളിക്കുന്നവരിലധിക പേരും ബുദ്ധിശൂന്യരാകുന്നു. നീ പുറത്തിറങ്ങുന്നതുവരെ ക്ഷമിച്ചിരുന്നുവെങ്കിൽ അതായിരുന്നു അവർക്ക് ഏറെ ഗുണകരം. അല്ലാഹു ഏറെ പൊറുക്കുന്നവനും ദയാപരനുമാകുന്നു-49:2-5). എന്നാൽ دُعَاءَ الرَّسُولِ-ന് റസൂലിനെ വിളിക്കൽ എന്ന് അർഥം കൽപ്പിക്കുന്നത് സൂക്തത്തിന്റെ ശിഷ്ട ഭാഗവുമായി ഇണങ്ങുന്നില്ല. പ്രവാചക സഭയിൽനിന്ന് സമ്മതമന്യേ ഒളിച്ചു പുറത്തുചാടുന്നത് നിന്ദ്യവും ശിക്ഷാർഹവുമായ കാപട്യമാണെന്നാണല്ലോ അതിൽ പറയുന്നത്.

ഈ دُعَاءَ الرَّسُولِ -നെ പ്രവാചകന്റെ പ്രാർഥന എന്ന അർഥത്തിൽ എടുക്കുമ്പോൾ ഈ സൂക്തത്തിന്റെ ശിഷ്ടഭാഗത്തോടെന്ന പോലെ മുൻസൂക്തത്തോടും വേർപെട്ട് അത് പശ്ചാത്തലവുമായി ബന്ധമില്ലാത്ത വാക്കായിത്തീരുന്നു. ■

أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا ۗ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٤﴾

64. ശ്രദ്ധിച്ചുകേൾക്കുവിൻ, വാന-ഭുവനങ്ങളിലുള്ളതൊക്കെയും അല്ലാഹുവിന്റേതാകുന്നു. നിങ്ങൾ ഏതവസ്ഥയിലാണുള്ളതെന്ന് തീർച്ചയായും അവന്നറിയാം. സൃഷ്ടികൾ അവങ്കലേക്ക് തിരിച്ചയക്കപ്പെടുന്ന നാളിൽ, ഈ ലോകത്ത് അവർ ചെയ്ത കർമങ്ങളൊക്കെയും അവൻ അവർക്ക് പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നതാകുന്നു. അല്ലാഹു എല്ലാ കാര്യങ്ങളും സമ്പൂർണമായി അറിയുന്നവനല്ലോ.

64

أَلَا = ശ്രദ്ധിച്ചു കേൾക്കുവിൻ, ഓർത്തിരിക്കുവിൻ

إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ = വാനഭുവനങ്ങളിലുള്ളതൊക്കെയും അല്ലാഹുവിന്റേതാകുന്നു

قَدْ يَعْلَمُ = തീർച്ചയായും അവന് അറിയാം മَا أَنتُمْ عَلَيْهِ = നിങ്ങൾ ഏതിന്മേലാണോ അത് (ഏതവസ്ഥയിലാണുള്ളതെന്ന്)

وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ = അവർ (സൃഷ്ടികൾ) അല്ലാഹുവിങ്കലേക്ക് തിരിച്ചയക്കപ്പെടുന്ന നാൾ(ളിൽ)

فَيُنَبِّئُهُم = (അന്ന്) അവൻ അവർക്ക് പറഞ്ഞുകൊടുക്കും بِمَا عَمِلُوا = (ഈ ലോകത്ത്) അവർ ചെയ്ത കർമങ്ങൾ (ഒക്കെയും)

وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ = അല്ലാഹു എല്ലാ ഓരോ വസ്തു(കാര്യങ്ങളും)വിനെക്കുറിച്ചും عَلِيمٌ = സമ്പൂർണമായി അറിയുന്നവനല്ലോ

വിശ്വാസികൾക്കും വിശ്വാസം ചമയുന്നവർക്കുമെല്ലാം ഗൗരവമേറിയ ഒരു ഉദ്ബോധനം നൽകിക്കൊണ്ട് സൂറഃ സമാപിക്കുകയാണ്: കണ്ണും കാതും കൊടുത്ത് ശ്രദ്ധിച്ചുകൊള്ളുവിൻ. വാനലോകത്തും ഭൂലോകത്തും ഉള്ളതഖിലവും അല്ലാഹുവിന്റെ മാത്രം ഉടമസ്ഥതയിലും അധികാരത്തിലും കൈകാര്യത്തിലുമാകുന്നു. മറ്റാർക്കും അതിൽ ഒരു പങ്കുമില്ല. നിങ്ങൾ ഇപ്പോൾ ഏതു അവസ്ഥാവിശേഷത്തിലൂടെയാണ് കടന്നുപോകുന്നതെന്നും ഈ അവസ്ഥ ഏതു പരിണതിയിലേക്കാണ് നീങ്ങുന്നതെന്നും തീർച്ചയായും അവൻ അറിയുന്നുണ്ട്. ഒടുവിൽ ലോകരെല്ലാം അല്ലാഹുവിങ്കൽ തിരിച്ചെത്തുന്ന ഒരു നാൾ വരാനിരിക്കുന്നു. അന്ന് ഓരോരുത്തരുടെയും കർമപുസ്തകം അവരുടെ മുമ്പിൽ തുറന്നുവെക്കും, തങ്ങൾ യഥാർഥത്തിൽ ചെയ്തിരുന്നതെന്താണെന്ന് എല്ലാവരും സമ്മതിക്കേണ്ടിവരികയും ചെയ്യും. കാരണം എല്ലാ സംഗതികളുടെയും അകവും പുറവും രൂപവും യാഥാർഥ്യവും സൂക്ഷ്മമായി അറിയുന്നവനാണ് അല്ലാഹു. ■

الحمد لله الّذي وفّقني لإتمامِ ترجمة سورة النّور وتنويرها